

ROMÂNIA ÎNTRE PROIECTUL INTERMARIUM ȘI PROIECTUL EURASIATIC

ROMANIA BETWEEN INTERMARIUM PROJECT AND EURASIATIC PROJECT

Prof.univ.dr. Mircea-Dănuț CHIRIAC*

Așezarea geografică a statelor își pune amprenta asupra relațiilor economice, dar mai ales politice, dintre state. În cazul României, poziționarea pe un culoar obligatoriu de trecere, din estul către sud-estul și către centrul european, a generat o istorie extrem de tumultuoasă, plină de evenimente și de relații internaționale tensionate. Făcând referire la raporturile româno-ruse, acestea au purtat amprenta relației dintre un stat mic și o mare putere, cu toate repercusiunile acesteia. În momentul de față, România se află într-un spațiu geopolitic, unde se derulează două proiecte: Intermarium și Eurasiatic. În cuprinsul articolului, sunt prezentate avantajele și dezavantajele participării României la cele două proiecte: Intermarium și Eurasiatic.

The geographic location of the states has a bearing on both the economic relations and especially the political relations among them. In the case of Romania, the positioning on a compulsory passageway from the east to the southeast and the center of Europe generated a highly tumultuous, full of events, history and tense international relations. Regarding the Romanian-Russian relations, they have always had specific features of the relationship between a great power and a small state, with all its repercussions. At present, Romania is in a geopolitical region where two projects are running simultaneously: the Intermarium and the Eurasiatic. Both of them are due to the expansionist policy of the Russian Federation. Consequently, Romania needs to develop a policy of defending and promoting its national interest.

Cuvinte-cheie: Intermarium; proiect Eurasiatic; poziție geopolitică; interes național; securitate.

Keywords: Intermarium; Eurasiatic project; geographic location; national interest; security.

În societatea contemporană, un rol important în evoluția statelor revine poziției geografice a acestora. Așezarea geografică a statelor își pune amprenta asupra relațiilor economice, dar mai ales politice, dintre state. Cu alte cuvinte, este vorba despre relațiile geopolitice.

Situarea geografică a României pe un culoar de legătură, din estul către sud-estul și centrul european, a făcut ca istoria acesteia să fie extrem de tumultuoasă, marcată de evenimente și de relații internaționale tensionate. În ceea ce privește raporturile româno-ruse, acestea au avut caracteristicile tipice relației dintre un stat mic și o mare putere, cu toate repercusiunile acesteia: amenințare, ocupație, hegemonie, amestec în treburile interne etc.

Începutul secolului XXI a generat, pentru prima dată în istoria contemporană a României, situația

în care aceasta a putut să-și gestioneze singură interesul național, fără intervenții externe¹. În contextul geopolitic, generat de sfârșitul Războiului Rece și de prăbușirea blocului sovietic, orientarea fermă spre societatea europeană occidentală a condus spre politici adecvate, care s-au finalizat cu aderarea României, în 2004, la NATO și, în 2007, la Uniunea Europeană. În acest fel, s-a realizat umbrela politică, economică și militară, care să rezolve atât vulnerabilitatea așezării noastre geografice, cât și a raporturilor cu Rusia.

Evoluția geopolitică ulterioară, din spațiul de interes românesc, având ca origine o serie de acțiuni de forță ale Rusiei, a generat și generează o serie de neliniști. Ocuparea Peninsulei Crimeea, instabilitatea din estul Ucrainei, din Georgia, din estul Moldovei sunt aspecte care alimentează necesitatea unei vigilențe crescute din partea României, și nu numai.

Un răspuns la politica de forță a Federației Ruse este recentul concept geopolitic, numit

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: danutmirceachiriac@yahoo.com

*Intermarium*². În esență, este vorba despre un proces de coagulare a eforturilor unor state, situate între Marea Baltică, Marea Neagră și Marea Adriatică, pentru cooperarea privind dezvoltarea economică, dar și descurajarea oricărei tentative de expansiune rusească spre vestul Europei³. Inițiativa este sprijinită de SUA, iar politologul american George Friedman consideră că, în cadrul acestei inițiative, România și Polonia reprezintă *state-fundație*⁴. Acest lucru este firesc, pornind de la faptul că cele două state sunt situate pe căile obligatorii de acces, de la est la vest, spre centrul și vestul Europei. Să nu uităm că Polonia a fost desființată, ca stat, de mai multe ori în istoria sa, iar România a fost ocupată, fără drept de apel, atunci când marile puteri din jur au avut nevoie de drum liber spre sudul și sud-estul european.

Este interesant de observat că statele care au aderat la această inițiativă (Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia, România, Ungaria și Bulgaria) sunt foste state sovietice și state care au aparținut blocului comunist. Practic, acestea se constituie ca o platformă economică, dar și de cooperare, între Marea Baltică și Marea Neagră. În opinia analistului american George Friedman, „extensia sa logică ar fi în sud-est, până la Marea Adriatică. Acest lucru ar aduce în *Intermarium* și state, precum Austria, Slovenia și Croația”⁵. Pentru România, acest proiect este extrem de important, fapt subliniat și în declarație de presă, la Summitul „Inițiativei celor Trei Mări”, din 6 iulie 2017, de la Varșovia, de către președintele Klaus Iohannis: „Obiectivul principal al acestui format este discutarea și, evident, în perspectivă, realizarea unor coridoare Nord-Sud, care vin în completarea coridoarelor Est-Vest – și vorbesc de coridoare la modul general. Este vorba și de transport rutier, de transport pe cale ferată, de transport de date, și așa mai departe, dar sigur și de transport de energie. Vorbim, aici, de transport – de exemplu, în cazul gazului, s-a discutat alternativa, interesantă, de altfel, care a apărut, cu gazul lichefiat”⁶.

În opinia mea, sprijinul american pentru o asemenea inițiativă este extrem de important, pentru că dă consistență, valoare și credibilitate acesteia. În același timp, sprijinul american demonstrează și o reorientare a politicii americane spre estul Europei, pe care îl percepe ca pe o oportunitate de investiții masive și profitabile. Din această perspectivă, apreciez că România are o șansă reală de dezvoltare

economică și de afirmare, ca un actor important în spațiul geopolitic, definit de această inițiativă.

În același timp, faptul că participăm activ la proiectele militare, economice și sociale NATO și ale Uniunii Europene, și că avem un parteneriat strategic cu SUA sunt aspecte care demonstrează opțiunea noastră politică explicită și hotărâtă pentru civilizația occidentală. Afirm acest lucru, în contextul în care, în spațiul de analiză al Rusiei, apar o serie de teorii, de genul celor lansate de geopoliticianul rus Aleksandr Dughin.

Una dintre teorii este proiectul Eurasiatic, un bloc strategic, format în jurul ideii de ortodoxie și controlat de axa Moscova-Berlin. În acest cadru, Aleksandr Dughin consideră că România, unită cu Republica Moldova, reprezintă o placă turnantă a acestui „bloc ortodox”⁷, de la Nistru până în Muntenegru. Dughin introduce în discuțiile despre poziția geopolitică a României și faptul că locul acesteia este în această construcție, subliniind două aspecte: demnitatea națională și valorile ortodoxe⁸. El apreciază: „România se află la periferia Uniunii Europene, este un oaspete nepoftit, tratat mai rău decât țările care se află în dificultate, precum Spania, Italia, Grecia, Portugalia, Irlanda. În Uniunea Europeană, aceste țări sunt catalogate peiorativ, drept «Grupul PIIGS», adică «grupul porcilor». Înseamnă că, în acest context, România este o țară de mâna a zecea? În Europa există o percepție negativă și injustă a românilor. Ei nu sunt bine-veniți ca oaspeți. Lor nu li se deschide spațiul Schengen. Un popor întreg este judecat, în baza a câtorva cazuri de corupție. Este o situație dizgrațioasă pentru o țară care posedă o măreață cultură ortodoxă, o cultură pe care o consider o veritabilă perlă a culturii europene a secolelor XIX-XX. În realitate, societatea românească este una dintre societățile europene, care sunt cele mai interesante, cele mai intelectuale, cele mai apropiate față de noi”⁹. În aceste condiții, în care Uniunea Europeană nu respectă valorile tradiționale și demnitatea națională, concluzia lui Dughin este că, pentru România, ar fi de preferat alăturarea la un proiect civilizațional, bazat pe alte valori și pe alte principii, cum este cel propus de el.

Este evident faptul că, prin această opinie, Dughin încearcă să inducă ideea că România este tratată în Uniunea Europeană ca un stat de rang inferior și, în aceste condiții, o reorientare spre Est ar fi benefică. Afirmarea unirii României cu Moldova

este un fel de cal troian. În esență, geopoliticianul rus exprimă interesul Rusiei de refacere, sub o altă formă, a spațiului imperial și de împiedicare a realizării unui cordon de izolare a acesteia de Europa. Pentru România, drumul occidental euroatlantic este soluția pentru dezvoltarea societății și pentru afirmarea deplină a valorilor naționale.

Sfârșitul Războiului Rece a fost singurul moment din istoria statului modern român, în care clasa politică și națiunea au putut alege, în cunoștință de cauză și în libertate deplină, calea de urmat în afirmarea propriului interes. În acest cadru, apreciez că alăturarea României proiectului Intermarium se înscrie în demersul firesc al eforturilor de optimizare și de valorificare a tuturor oportunităților de dezvoltare economică și de asigurare a securității naționale.

Din perspectiva securității, România este, la flancul estic al NATO și al UE, cea mai apropiată de Peninsula Crimeea, unde Rusia are cea mai mare bază maritimă militară. Pentru mulți experți, cea mai mare amenințare la securitatea regională este apariția Rusiei la nordul Deltei Dunării, în vecinătatea estică a Uniunii Europene și a NATO¹⁰. România nu poate face față singură acestei amenințări. Ca urmare, parteneriatul strategic cu SUA, apartenența la NATO și posibila cooperare pe securitate, în cadrul Intermarium, ar fi opțiunile posibile și viabile.

Atât modelul istoric românesc, cât și evoluțiile în conflictele militare contemporane demonstrează însă că pregătirea apărării naționale rămâne opțiunea cea mai sigură și eficientă, până la primirea ajutorului aliaților. De aceea, îmi exprim cu tărie opinia că asigurarea propriei apărări reprezintă un deziderat la care România în niciun caz nu trebuie să renunțe. Percepția că facem parte din NATO și că pericolul unei amenințări directe este puțin probabil ar putea fi greșită. Din punctul meu de vedere, România trebuie să desfășoare un program susținut de pregătire a personalului militar și de intensificare a înzestrării armatei cu tehnică modernă. Acest lucru impune o eficientizare a comunicării dintre instituțiile militare și cele politice¹¹. În istoria noastră națională, au fost momente în care această comunicare nu a existat. Așa a fost în anii premergători Primului Război Mondial, când acțiunile militare din anul 1916 a găsit armata română nepregătită, fiind nevoie de o amplă reorganizare, în 1917¹². Același lucru s-a

întâmplat la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, fiind obligați să cedăm o parte din teritoriul național, fără a avea posibilitatea de a riposta¹³.

Aceste realități istorice mă determină să apreciez că teza actuală, prin care se consideră că simpla apartenență la o alianță este suficientă, nu este pe de-a-ntregul adevărată. A ignora pregătirea pentru propria apărare este extrem de periculoasă pentru securitatea națională. Cu atât mai mult, cu cât politica unei mari puteri, cum este Federația Rusă, în zona extinsă a Mării Negre și direct asupra României, este extrem de agresivă.

Un exemplu al relațiilor tensionate româno-ruse este și recentul incident, din 28.07.2017, când autoritățile abilitate din țara noastră au interzis survolarea spațiului aerian românesc, pentru avionul în care se afla vicepremierul rus Dmitri Rogozin, care se îndrepta către Republica Moldova. Moscova a înaintat „o notă de protest hotărât” însărcinatului cu afaceri al României în Rusia, Viorel Cojocaru. „Moscova consideră acest incident ca o provocare deliberată, provocând deteriorarea gravă a relațiilor bilaterale”, a subliniat Ministerul de Externe rus. Acesta a cerut, de asemenea, autorităților române „să efectueze o investigație profundă asupra incidentului și să emită părții ruse explicații relevante”¹⁴. În același timp, vicepremierul rus de externe, Grigori Karasin, a catalogat demersurile României ca o acțiune aflată „la un pas de huliganism internațional. Acest gest nu poate fi considerat decât unul profund antirusesc și nepolitic”¹⁵.

În aceste condiții, este extrem de importantă reluarea dialogului româno-rus, viciat de un deficit de comunicare și marcat, în mod clar, de tensionarea relațiilor internaționale și, în mod particular, de deteriorarea relațiilor dintre Uniunea Europeană și Rusia. Totodată, este necesară depășirea problemelor istorice nerezolvate din relațiile bilaterale și abordarea acestora într-o manieră realistă și pragmatică. Analistul politic Corneliu Vlad sublinia că: „Impedimentul cel mai acut, mai presant, în relațiile bilaterale este scutul antirachetă american de la Deveselu. Dar tot de la Moscova, lideri de prim rang, începând cu președintele Putin, afirmă că, în privința apărării antirachetă, punct prioritar pe agenda planetară ruso-americană, Moscova tratează direct cu Washingtonul, nu cu România”¹⁶. Concluzia autorului: „România nu poate fi parte la discuții, pentru că nu este decât

țară ce găzduiește scutul, nu are putere de decizie strategică²⁷.

În acest context, apreciez că putem să demarăm dialogul concret cu Rusia, pe problemele relațiilor bilaterale în domeniile economic, științific, cultural, turistic etc. Acest lucru apreciez că este în interesul ambelor părți. Să nu uităm că, în România, își desfășoară activitatea circa 100 de societăți mixte, cu important capital rusesc. În procesul privatizărilor din România, industriașii ruși au făcut achiziții importante în siderurgie, în metalurgie neferoasă, în industria chimică, în rafinării, în utilaj petrolier. În România, funcționează mari companii din Rusia: Lukoil, Gazprom, Russkij Aliuminij, TMK etc. Valoarea investițiilor rusești se cifrează la peste 2 miliarde \$ US¹⁸.

Federația Rusă poate oferi economiei românești o piață imensă de desfacere, de care am beneficiat în timpul Războiului Rece. Apreciez că este necesar să depășim atitudinea politicianistă internă și externă și, în funcție de angajamentele internaționale, Bucureștiul să pregătească terenul, pentru diverse scenarii ale relațiilor cu Moscova. Acest lucru exclude total participarea României la un proiect de tipul Eurasiatic sau la orice tip de proiect integraționist, sub egida Federației Ruse.

Concluzii

Participarea României la proiectul Intermarium reprezintă o oportunitate de cooperare regională economică și de securitate. Faptul că acest proiect se desfășoară sub patronajul SUA îi dă valoare și greutate.

În condițiile evoluției geopolitice din zona extinsă a Mării Negre și a modelului istoric al relațiilor româno-ruse, se impune pregătirea apărării naționale, care rămâne opțiunea cea mai sigură și eficientă, până la primirea ajutorului aliaților. A ignora pregătirea pentru propria apărare este extrem de periculos pentru securitatea națională.

Pentru țara noastră, este extrem de importantă reluarea dialogului româno-rus, viciat de un deficit de comunicare, pe problemele relațiilor bilaterale, în domeniile economic, științific, cultural, turistic etc. Totodată, este necesară depășirea problemelor istorice nerezolvate din relațiile bilaterale și abordarea acestora într-o manieră realistă și pragmatică.

Participarea României la un proiect, de tipul Eurasiatic, sau la orice tip de proiect integraționist,

sub egida Federației Ruse, este exclusă, fiind împotriva intereselor naționale. Apartenența la NATO și la Uniunea Europeană asigură României un cadru propice de dezvoltare economică, socială și de securitate.

NOTE:

1 Ioana Valeria Alexe, *Comunicare politică*, Editura Paideia, București, 2009, p. 28.

2 <http://www.gandul.info/international/intermarium-bari-era-dintre-rusia-si-europa-in-care-romania-este-fundatia-16578870>, accesat la 10.07.2017.

3 <http://www.gandul.info/international/intermarium-bari-era-dintre-rusia-si-europa-in-care-romania-este-fundatia-16578870>, accesat la 10.07.2017.

4 <http://geopoliticalfutures.com/intermarium-three-sea-s/>, accesat la 11.07.2017.

5 <http://www.gandul.info/international/intermarium-bari-era-dintre-rusia-si-europa-in-care-romania-este-fundatia-16578870>, accesat la 10.07.2017.

6 <http://www.presidency.ro/ro/media/declaratii-de-presa/declaratia-de-presa-a-presedintelui-romaniei-domnul-klaus-iohannis-sustinuta-la-summitul-initiativei-celor-trei-mari>, accesat la 29.07.2017.

7 Aleksandr Dughin, *Bazele geopoliticii*, vol. 1, Editura Eurasiatica.ro, București, 2011, p. 17.

8 http://romanian.ruvr.ru/2013_07_07/Viitorul-relatiilor-romano-ruse-in-viziunea-lui-Aleksandr-Dughin-8687/, accesat la 28.07.2017.

9 http://romanian.ruvr.ru/2013_07_07/Viitorul-relatiilor-romano-ruse-in-viziunea-lui-Aleksandr-Dughin-8687/, accesat la 28.07.2017.

10 Armand Goșu, *Scenarii în relațiile româno-ruse*, <http://revista22online.ro/70260207/scenarii-n-relatiile-romno-ruse.html>, accesat la 01.08.2017.

11 Ioana Valeria Alexe, *Eficientizarea comunicării între instituțiile militare și politice*, Editura Victor, București, 2011, p. 22.

12 Dănuț Mircea Chiriac, *Istoria politică modernă și contemporană a României*, Editura Victor, București, 2014, p. 127.

13 *Ibidem*.

14 Cristi Șelaru, *Rusia reacționează la decizia României față de vicepremierul rus: Ce anunță Moscova*, http://www.stiripesurse.ro/alerta-rusia-reac-ioneaza-la-decizia-romaniei-fa-a-de-vicepremierul-rus-ce-anun-a-moscova_1210319.html, accesat la 02.08.2017.

15 Cristi Șelaru, *Rusia reacționează la decizia României față de vicepremierul rus: Ce anunță Moscova*, http://www.stiripesurse.ro/alerta-rusia-reac-ioneaza-la-decizia-romaniei-fa-a-de-vicepremierul-rus-ce-anun-a-moscova_1210319.html, accesat la 02.08.2017.

16 Corneliu Vlad, *Relațiile româno-ruse și agitația zilei*, <https://www.balcanii.ro/2016/02/relatiile-romano-ruse-si-agitatie-zilei/>, accesat la 23.07.2017.

17 Corneliu Vlad, *Relațiile româno-ruse și agitația zilei*, <https://www.balcanii.ro/2016/02/relatiile-romano-ruse-si-agitatie-zilei/>, accesat la 23.07.2017.

18 Armand Goșu, *Scenarii în relațiile româno-ruse*, <http://revista22online.ro/70260207/scenarii-n-relaiile-romno-ruse.html>, accesat la 01.08.2017.

BIBLIOGRAFIE

Alexe Ioana Valeria, *Comunicare politică*, Curs universitar, Editura Paideia, București, 2009.

Alexe Ioana Valeria, *Eficientizarea comunicării între instituțiile militare și politice*, Editura Victor, București, 2011.

Chiriac Dănuț Mircea, *Istoria politică modernă și contemporană a României*, Editura Victor, București, 2014.

Dughin Aleksandr, *Bazele geopoliticii*, vol.1, Editura Eurasatica.ro, București, 2011.

Goșu Armand, *Scenarii în relațiile româno-ruse*, <http://revista22online.ro/70260207/scenarii-n-relaiile-romno-ruse.html>

Șelaru Cristi, *Rusia reacționează la decizia României față de vicepremierul rus: Ce anunță Moscova*, http://www.stiripesurse.ro/alerta-rus-ia-reac-ioneaza-la-decizia-romaniei-fa-a-de-vicepremierul-rus-ce-anun-a-moscova_1210319.html

Vlad Corneliu, *Relațiile româno-ruse și agitația zilei*, <http://www.balcanii.ro/2016/02/relatiile-romano-ruse-si-agitatiea-zilei/>

<http://www.gandul.info/international/intermarium-bariera-dintre-rusia-si-europa-in-care-romania-este-fundatia-16578870>

<http://geopoliticalfutures.com/intermarium-three-seas/>

<http://www.presidency.ro/ro/media/declaratii-de-presa/declaratia-de-presa-a-presedintelui-romaniei-domnul-klaus-iohannis-sustinuta-la-summitul-initiativei-celor-trei-mari>

http://romanian.ruvr.ru/2013_07_07/Viitorul-relatiilor-romano-ruse-in-viziunea-lui-Aleksandr-Dughin-8687/